

1 Hallitusohjelman toimeenpano ja puolustuspolitiikka

Suomen puolustus perustuu yleiselle asevelvollisuudelle ja koko maan puolustamiselle. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi harjoittaa aktiivista ulkopolitiikkaa, vahvistaa maamme puolustuskykyä ja tiivistää kansainvälistä turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä. Puolustuksen uskottavuudesta huolehditaan kaikissa olosuhteissa ja sitä kehitetään vastaamaan toimintaympäristön kasvaneita vaatimuksia. Turvallisuusympäristön muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen.

Puolustuksen ennaltaehkäisykyky perustuu toimintaympäristöön suhteutettuun valmiuteen ja torjuntakykyyn. Suomi varautuu sotilaallisten uhkien torjuntaan ylläpitämällä nykymuotoista, suorituskykyisiin asejärjestelmiin ja laajaan reserviin perustuvaa puolustusratkaisua sekä valmistautumalla antamaan ja vastaanottamaan kansainvälistä apua. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä.

Suomen puolustaminen edellyttää toimintaympäristöön suhteutettua maa-, meri-, ja ilmapuolustuksen sekä niitä tukevien yhteisten suorituskykyjen muodostamaa kokonaisuutta sekä kykyä ottaa vastaan kansainvälistä apua. Puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat kaikkien puolustushaarojen valmiuden kehittäminen, käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaaminen sekä tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen. Puolustusjärjestelmää kehitetään siten, että mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle ei muodostu käytännön esteitä.

1.1 Toimintaympäristö

Suomen turvallisuusympäristö on edelleen muutoksessa. Itämeren alueen sotilasstrateginen merkitys on kasvanut ja sotilaallinen toiminta alueella on aktiivista. Turvallisuustilanteen kehitys on ollut vaikeasti ennakoitavaa ja nopeaa. Toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi, ja vaikka Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, strategiset yllätykset Suomen turvallisuusympäristössä ovat mahdollisia.

Viimeaikaisissa kriiseissä vaikuttamisen keinot ovat ulottuneet taloudellisesta, poliittisesta ja sotilaallisesta painostuksesta aina informaatiovaikuttamiseen ja perinteiseen sotilaallisen voiman käyttöön. Sodan ja kriisin alkamishetken tunnistaminen ja ennakoiminen on vaikeutunut. Tämä asettaa kasvaneita vaatimuksia erityisesti tilannekuvalle, ennakkovaroituskyvyille ja valmiudelle.

Venäjä vahventaa puolustustaan ja pyrkii kehittämään sotilaallisia kykyjään pitkäjänteisesti. Venäjällä on kyky käynnistää nopeasti ja yllätyksellisesti operaatioita, joissa yhdistyy laaja keinovalikoima. Venäjän asevoimat ovat todentaneet suorituskykyään mm. Syyriassa. Kehitystyön tavoitteita ovat erityisesti asevoimien kaluston modernisointi, ammattisotilaiden määrän lisääminen, voiman projisointikyky, kaukovaikuttaminen ja täsmäaseet sekä joukkojen valmiuden parantaminen.

Arktisen alueen merkitys on kasvanut. Venäjä on lisännyt pysyvää sotilaallista läsnä-oloaan alueella. Keskeisessä asemassa on Kuolan niemimaa, jonne on sijoitettu huomattava osa Venäjän strategisista asejärjestelmistä.

Nato ja Itämeren alueen valtiot ovat reagoineet toimintaympäristön muutokseen mm. lisäämällä sotilaallista läsnäoloa ja harjoitustoimintaa Itämeren alueella. Nato modernisoi ja vahvistaa pelotettaan sekä korostaa kollektiivisen puolustuksen ja jäsenmaidensa kansallisen puolustuksen kehittämisen tärkeyttä. Naton läsnäolo vahvistuu muun muassa Baltiassa, Puolassa ja Norjassa.

Euroopan unioni pyrkii vahvistamaan puolustusulottuvuuttaan ja varautuu laaja-alaisten uhkien torjuntaan. Unionin puolustusyhteistyötä pyritään tiivistämään muun muassa pysyvän rakenteellisen yhteistyön ja suorituskykyjen kehittämisen yhteisen arvioinnin avulla. Unionin hybridiuhkiin ja yhteiskunnan muihin häiriötilanteisiin varautuminen edellyttää syvenevää kansainvälistä yhteistyötä.

1.2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat Suomen laissa hallinnonalalle säädetyt tehtävät sekä hallitusohjelman (Hallituksen julkaisusarja 10/2015), valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 7/2016) sekä puolustusselonteon (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2017) ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian (Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017) linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Valtioneuvoston hyväksymiin valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskeviin linjauksiin perustuen puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

- *Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka*
- *Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky*
- *Turvallinen yhteiskunta*
- *Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen*

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan puolustusministeriössä itsearviointina hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaisesti asteikolla "Erinomainen, Hyvä, Tyydyttävä, Välttävä, Tavoitteesta luovuttu/Heikko".

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan painottaen vaikuttavuustavoitetta "Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky". Puolustuskyvyn ylläpito ja rakentaminen edellyttävät tasapainoa materiaalisen valmiuden menojen, kiinteiden henkilöstömenojen ja muiden toimintamenojen välillä. Tämän vaikuttavuustavoitteen arvioinnin perustana on toimintavuoden toteuma suhteessa pitkän aikavälin tavoitetilään, jossa lähtökohtana on toimintaympäristöön suhteutettu valmius ja torjuntakyky. Muiden yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan vastaavalla tavalla kokonaisarviointina painottaen kuitenkin enemmän toimintavuodelle asetettujen tavoitteiden toteutumista suhteessa vaikuttavuustavoitteiden sisältöön.

1.3 Säädosvalmistelu ja laillisuusvalvonta

Lainsäädännöllä kehitetään valmiutta, viranomaisyhteistyötä sekä tiedonhankintaa. Lisäksi seurataan kokonaisvaltaisesti oman hallinnonalan lainsäädännön toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tärkein käynnissä oleva lainsäädäntöhanke koskee sotilastiedustelua ja erityisesti tietoliikenne-, tietojärjestelmä- sekä henkilötiedustelua. Viranomaisten välistä yhteistyötä koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan.

Suunnittelukaudella hallinnonalalla toteutetaan seuraavat säädosvalmisteluun ja laillisuusvalvontaan liittyvät toimet:

- valmistellaan sotilastiedustelua koskeva uusi lainsäädäntö, seurataan sen täytäntöönpanoa, toimivuutta ja vaikutuksia sekä arvioidaan siihen liittyviä mahdollisia uusia säädöstarpeita ([PLM004:00/2015](#))
- valmistellaan vaiheittain tarvittavat muutokset vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaan lainsäädäntöön ([PLM003:00/2018](#))
- valmistellaan viranomaisten yhteistoimintaa koskevaa lainsäädäntöä ([SM004:00/2018](#))
- valmistellaan alueiden käyttöä koskeva uusi lainsäädäntö, jossa otetaan huomioon kansallinen turvallisuus ([PLM004:00/2018](#))
- valmistellaan hallituksen esitys Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta ([PLM005:00/2018](#))
- seurataan henkilötietojen käsittelyä puolustushallinnossa koskevan uuden lainsäädännön täytäntöönpanoa, toimivuutta ja vaikutuksia sekä arvioidaan mahdollisia muutostarpeita ([PLM006:00/2016](#))
- selvitetään asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muutoksenhakua koskevien säännösten muutostarpeet
- selvitetään sotilasrjähteitä koskevien säädösten uudistamistarve ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset (PLM005:00/2016)
- selvitetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain säädösmuutostarpeet erityisesti esitutkintaan liittyen ja tehdään tarvittavat säädösmuutokset
- kehitetään ministeriön ja hallinnonalan toiminnan lainmukaisuuden valvonnan toimintatapoja

2 Puolustuskyvyn käyttö

Suomi osoittaa puolustuskykyään kansallisesti ja kansainvälisesti alueellisen koskemattomuuden valvonnalla ja turvaamisella, kansallisella ja monikansallisella koulutus- ja harjoitustoiminnalla, tekemällä tiivistä puolustusyhteistyötä sekä osallistumalla muuhun kansainväliseen yhteistyöhön, ml. sotilaallinen kriisinhallinta ja nopean toiminnan joukot.

Normaalioloissa puolustuskykyä käytetään alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen, muiden viranomaisten tukemiseen, kansainväliseen apuun ja sotilaalliseen kriisinhallintaan. Puolustuskyvyn käytöllä havaitaan ja torjutaan alueellisen koskemattomuuden loukkaukset sekä valmistaudutaan

torjumaan sotilaallinen voimankäyttö ja sillä uhkaaminen. Puolustusvoimien on kyettävä toimimaan koko maan alueella sekä muodostamaan painopiste kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti.

Turvallisuusympäristön muutos edellyttää koko puolustusjärjestelmältä korkeampaa valmiutta ja kykyä yhteisoperointiin sekä entistä laajempaa yhteistoimintakykyä, jotta Suomi kykenee myös antamaan ja vastaanottamaan sotilaallista apua. Puolustusjärjestelmän on kyettävä joustavaan ja nopeaan valmiudensäätelyyn, voimankäyttöön eri tilanteissa sekä painopisteen muodostamiseen ja siirtämiseen koko valtakunnan alueella. Puolustusjärjestelmän valmiutta säädellään turvallisuusympäristön tilannekehityksen mukaisesti.

Puolustusvoimien tehtävien täyttäminen edellyttää ajan tasalla olevaa tilannekuvaa normaali- ja poikkeusoloissa. Tilannekuvan muodostamisessa hyödynnetään kansainvälistä yhteistyötä. Tilannetietoisuustyötä kehitetään aktiivisesti puolustusministeriön ja Puolustusvoimien välillä sekä yhteistyössä muun valtioneuvoston kanssa. Puolustusvoimat ylläpitää kykyä virka-apuun sekä viranomaisten väliseen yhteistoimintaan kaikilla hallinnon tasoilla.

Puolustusvoimat luo kyvyn sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen osana kansallista puolustuskykyä. Sekä avun antaminen että vastaanottaminen (ml. isäntämaatuki) edellyttävät kansallista viranomaisyhteistyötä ja yhteistyötä muiden maiden kanssa. Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat osallistuvat sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista koskevaan kansainväliseen työhön ja kansalliseen poikkihallinnolliseen työhön.

Puolustusvoimat toteuttaa sille osoitetut kriisinhallintatehtävät ja ylläpitää valmiutta osallistua uusiin operaatioihin sekä koulutus- ja neuvonantajatehtäviin. Osallistumisen vaikuttavuuden tavoitteet ja muut tavoitteet asetetaan operaatiokohtaisesti. Valmistelussa ja toteutuksessa huomioidaan, että operaatiot ovat usein monimuotoisia ja niissä tarvitaan myös erityissuorituskykyä. Operaatiot voivat käynnistyä erittäin nopeasti, mikä vaatii joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä myös puolustushallinnolta. Laaja-alainen suorituskkyjen käyttö operaatioissa on merkittävää niin suorituskkyjen kehittämisen kuin osallistumisen vaikuttavuuden kannalta.

Kriisinhallintatehtäviin käytetään ensisijaisesti sotilaallisen kriisinhallinnan joukkoluettelon evaluoituja yksiköitä. Kriisinhallintaoperaatioista saadut kokemukset hyödynnetään suorituskkyjen kehittämisessä.

3 Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen

Puolustuskyvyn kehittäminen perustuu vuosikymmenten aikana tehtyihin ratkaisuihin sekä yli hallituskausien ulottuvaan pitkäjänteiseen ja johdonmukaiseen suunnitteluun. Puolustuksen perusrakenteeseen kuuluu riittävä ja osaava henkilöstö, tehtäviin soveltuva riittävä ja ajanmukainen materiaali, tarkoituksenmukainen infrastruktuuri sekä huoltovarmuus. Puolustusmateriaali-investointien tarvittavaan tasoon vaikuttavat valittu puolustusratkaisu (sotilaallisen maanpuolustuksen toteuttamisperiaatteet) sekä sen vaatima joukkomäärä ja sotavarustus.

Puolustuskyvyn ylläpidossa ja kehittämisessä korostuvat suunnittelukaudella toimintaympäristön muutoksesta aiheutuvat tarpeet ja puolustusyhteistyön

avaamat uudet mahdollisuudet sekä puolustuksen pitkän aikavälin haasteisiin vastaaminen. Eurooppalaisen toimintaympäristön muutos (pysyvä rakenteellinen yhteistyö, puolustusrahasto, Naton kehitys) luo uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämislle. Yhteistyömahdollisuuksien edistäminen ja hyödyntäminen EU:ssa ja Natossa sekä muussa monikansallisessa yhteistyössä edellyttää Suomelta aktiivista toimintaa.

Puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat 1) kaikkien puolustushaarojen valmiuden kehittäminen, 2) käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaaminen sekä 3) tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen. Joukkojen ja järjestelmien valmiutta sekä toimintaperiaatteita kehitetään toimintaympäristön muutoksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Puolustusvoimat huomioi toimintaympäristön muutoksissa erityisesti voimankäytön keinovalikoiman laajentumisen. Lisäksi varusmiehiä käytetään koulutustason mukaisiin sodan ajan tehtäviin. Sodan ajan joukkojen määrä on noin 280 000 sotilasta.

Merivoimien ja ilmavoimien poistuvan suorituskyvyn korvaavat alus- ja hävittäjähankinnat ovat Suomen sotilaallisen puolustuksen kannalta elintärkeitä strategisia hankkeita. Niillä on suuri merkitys myös Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kannalta. Merivoimien aluskaluston korvaamista koskeva Laivue 2020 -hanke on suunnittelukaudella rakentamisvaiheessa. Ilmavoimien monitoimihävittäjien korvaamisen (HX-hanke) valmistelua jatketaan ja poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti. Hankkeisiin liittyvissä valinnoissa ja ratkaisuissa tärkeimpänä kriteerinä on saavutettava suorituskyky. Hankkeiden rahoitus jakautuu vuosille 2019-2031. Strategisten hankkeiden valmistelu ja suorituskykyjen rakentaminen on toteutettava niin, että käytöstä ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset (ml. infrastruktuuri) kyetään kattamaan puolustusbudjetin määräraha-kehiksestä. HX-hankkeen suuren yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi riippumattomaan ja objektiiviseen valmisteluun kiinnitetään erityistä huomiota.

Ennakkovaroitus Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista edellyttää kehittyntä tiedustelu- ja valvontakykyä sekä kansainvälistä yhteistyötä. Näitä uhkia koskevan tiedonhankinnan ja -tuotannon menetelmiä kehitetään kokonaisvaltaisen toimintaympäristötietoisuuden muodostamiseksi. Puolustusvoimat rakentaa kyvyn operaatioiden ja maalittamisen tukeen tiedustelulajien sekä tiedustelun ja valvonnan avulla. Kyberpuolustuskyvyn kehittämistä jatketaan kansallisen kyberturvallisuusstrategian mukaisesti. Puolustusvoimat rakentaa kyvyn kybertilannekuvan muodostamiseen, kyberoperaatioiden suunnitteluun ja toimeenpanoon sekä omien järjestelmien suojaamiseen ja valvontaan kybertoimintaympäristössä. Puolustusvoimat kehittää kansainvälistä kyberpuolustusyhteistyötä vahvistuvan kahdenvälisen yhteistyön lisäksi tiivistäen alan yhteistoimintaa Naton kanssa sekä hyödyntäen EU:n kyberpuolustukseen liittyviä projekteja. Puolustushallinnon kybersuorituskyvyn strategisten linjausten toimeenpanosuunnitelma valmistellaan vuoden 2019 aikana.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa 2020-luvun sotilaallista ennaltaehkäisykykyä. Kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeiden määrää lisätään ja maalinosoituskkykyä parannetaan. Erikoisjoukkojen kykyä tiedusteluun ja vaikuttamiseen ylläpidetään. Helikopterikaluston ylläpitopäivityksellä turvataan erikois- ja valmiusjoukkojen liikkuvuutta ja reagointikykyä sekä tuetaan puolustushaarojen muita joukkoja. Uudistetun logistiikkajärjestelmän toiminta vakiinnutetaan harjoitustoiminnasta ja

kriisinhallinnasta saatujen kokemusten perusteella. Osaaminen, kriittisen materiaalin ja tietovarantojen tiedon käytettävyyden varmistetaan kansallisesti. Puolustusvoimien kansainvälisten hankintakanavien ja -yhteyksien toimivuus sekä materiaalin saatavuus turvataan. Räjähdeiden tuotanto- ja elinkaaren ylläpidon mallia kehitetään.

Ulkopuolisen sotilaallisen avun tehokkaan vastaanottamisen edellytykset, mukaan lukien isäntämaatukijärjestelyt, varmistetaan osana puolustuksen kehittämistä. EU-tasolla edistetään kattavien ja sitovien sotilaallisten huoltovarmuusjärjestelyiden luomista.

Yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen miesikäluokan kouluttaminen sekä naisten vapaaehtoinen asepalvelus tuottavat Puolustusvoimien sodan ajan joukot kustannustehokkaasti. Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat Puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisessä keskitytään suunnittelemaan ja toteuttamaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen edellyttämää toimintaa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa määritellyllä tavalla sekä kehittämään toimintaa saatujen havaintojen ja kokemusten perusteella. Lisäksi valmistaudutaan kouluttamaan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain uudistuksen ([PLM003:00/2018](#)) edellyttämät muutokset ja varmistetaan lain yhtenäisestä soveltamisesta alueellisella ja paikallisella tasolla. Kokonaisuudessaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset varmistetaan.

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky yhteiskunnan häiriötilanteissa. Teknologista osaamista kehitetään näiden järjestelmien toiminnan varmistamiseksi. Tätä varten tehtävää tiivistä kansainvälistä yhteistyötä syvennetään niin viranomaisten kuin koti- ja ulkomaisen puolustusteollisuuden kesken. Huoltovarmuutta kehitetään vuoden 2019 alusta voimaan tulevan valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitteista antaman päätöksen mukaisesti. Kotimaisen teollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta (PLM 2016) määritetään kriittisten suorituskykyjen hallinnan kannalta keskeisimmät teknologia-alueet, joihin liittyvää osaamista kehitetään Suomessa.

Suorituskykyjen kehittäminen ja ylläpitäminen edellyttää johdonmukaista suunnittelua sekä pitkäjänteistä, oikein ajoitettua ja riittävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointia koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. Puolustusvoimien T&K-voimavarojen tulee vastata toimintaympäristön vaatimuksiin ja varmistaa, että se kykenee tasapainoisesti säilyttämään organisaation innovaatio- ja ennakoitavuuden, suorituskykyjen kehittämisen tuen, kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset (ml. puolustusrahaston hyödyntäminen) sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyymin.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Puolustusvoimat nostaa T&K-toiminnan kokonaisrahoitustasoa asteittain siten, että se saavuttaa 2 % sotilaallisen maanpuolustuksen menoista. Puolustusvoimat nostaa T&K-toimintaan käytettäviä menoja vuodesta 2018 alkaen 1 M€/vuosi, 2 % tavoitetaso saavutetaan vuoden 2021 alussa. Lisäksi kehitetään T&K-toimintaan keskitetty rahoitusmalli, josta kohdennetaan suorituskykyjen suunnittelun ja rakentamisen tarvitsemat T&K-resurssit. Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) toimintaa

hallinnonalan yhteisenä resurssina kehitetään em. tavoitteita soveltaen. Tavoitteena on parantaa MATINEn toimintaedellytyksiä nostamalla rahoitustasoa suunnittelukauden aikana.

Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) tiedepoliittisella ohjauksella pyritään osaltaan vahvistamaan MPKK:n profiilia ja toimintaedellytyksiä kansallisessa korkeakoulukentässä. Keskeiset tiedepoliittiset tavoitteet valmistellaan yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa ja sovitetaan yhteen Maanpuolustuskorkeakoulun muun ohjauksen kanssa. Tutkimustoiminnan vaikuttavuuden edistämiseksi rakennetaan mittareita, joilla vahvistetaan Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteellisen osaamisen ja asiantuntemuksen hyödyntämistä hallinnonalalla.

3.1 Puolustusyhteistyö

Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön on entistä tärkeämpää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen kannalta. Puolustusyhteistyötä syvennetään ja monipuolistetaan tilannetietoisuuden, sotilaallisen valmiuden, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä yhteistoimintakyvyn ja suorituskykyjen kehittämiseksi. Puolustusyhteistyötä tehdään monenvälisesti (EU, Nato ja Nordefco sekä maaryhmätoiminta) ja kahdenvälisesti. Eri yhteistyömuodot tukevat ja täydentävät toisiaan eivätkä ole toisiaan poissulkevia.

Kansainvälistä yhteistyötä materiaalien suorituskykyjen kehittämiseksi syvennetään. Osallistumisen painopisteitä eri yhteistyörakenteissa (EU, Nato, pohjoismainen ja kahdenvälinen yhteistyö) arvioidaan ja kohdennetaan tukemaan puolustusjärjestelmän edellyttämiä suorituskykyjä ja kansainvälistä yhteensopivuutta. Puolustushallinto sijoittaa henkilöstöä Suomen kannalta keskeisiin Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden, Pohjoismaiden, Naton, YK:n sekä Yhdysvaltojen turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin sekä sotilaallisiin esikuntatehtäviin ja koulutuksiin. Kansainvälisiin tehtäviin osallistuminen nähdään oleellisena osana palkatun sotilashenkilöstön palvelusuraa.

Euroopan unionin jäsenenä on Suomen etu, että EU:n puolustusulottuvuutta kehitetään kokonaisvaltaisesti, ml. PRY ja puolustuksen sisämarkkina-, teollisuus- ja tutkimusulottuvuudet. PRY edistää EU:n tavoitetason saavuttamista, tukee jäsenvaltioiden kansallisten suorituskykyjen kehittämistä ja vahvistaa puolustusyhteistyötä. PRY-sitoumusten kansallinen toimeenpanosuunnitelma ja puolustuksen vuosittainen arviointi integroidaan tiiviimmin osaksi kansallisten suorituskykyjen kehittämistä, samoin puolustusyhteistyön politiikkakehys ja EU:n suorituskykyjen kehittämissuunnitelma.

Euroopan unionin puitteissa osallistutaan puolustusmarkkinoita ja -teollisuutta koskeviin toimiin osana Euroopan teknologisen ja teollisen perustan kehittämistä. Lisäksi tuetaan alan kotimaisten pk-yritysten rajat ylittävää markkinoillepääsyä ja verkottumista. Euroopan puolustusrahaston (vuodet 2021-2027) valmisteluun osallistutaan aktiivisesti sekä EU:n toimielimissä että kansallisesti painopisteen ollessa rahaston hyödyntämisessä kansallisten suorituskykyjen kehittämisessä sekä kotimaisen teollisen ja teknologisen pohjan vahvistamisessa erityisesti kriittisillä osaamisalueilla. Pilottina toimeenpantavan Euroopan puolustusteollisen kehittämisohjelman toimeenpanoon pyritään osallistumaan projektien kautta ja puolustushallinnon tarpeista lähtien.

Suomi toimii EU:n neuvoston puheenjohtajamaana 1.7.–31.12.2019. Puolustusvoimat ottaa vuoden 2019 EU-puheenjohtajuuskauden huomioon toiminnan, talouden ja henkilöstön suunnittelussa.

Naton kumppanuustavoitteet valitaan jatkossakin siten, että ne tukevat Puolustusvoimien kehittämisohjelmien tavoitteita. Suomi mukauttaa kumppanuusyhteistyötään vastaamaan kehitystä, jossa Naton toiminnan painopiste on siirtynyt jäsenmaiden valmiuteen, oman alueen puolustamiseen ja sitä tukevaan harjoitustoimintaan. Suomen Nato-yhteistyö perustuu puolustuskyvyn monipuoliseen kehittämiseen. Suomi hyödyntää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti Naton Enhanced Opportunities -kumppanuuden tarjoamat yhteistyömahdollisuudet.

Pohjoismaista puolustusyhteistyötä syvennetään. Suomi edistää Nordefcon Pohjoismaiden yhteistoimintakyvyn tiivistämistä ja alueellista turvallisuutta lujittavia toimia. Suomi osallistuu aktiivisesti Nordefcon yhteistyöalueiden ja niiden alla olevien työryhmien työhön.

Suomi jatkaa kahdenvälisen puolustusyhteistyöverkoston vahvistamista tukemaan puolustuskyvyn kehittämistä sekä toimintaa Itämeren alueella. Kahdenvälistä puolustusyhteistyötä ohjaavat yhteistyöasiakirjat on laadittu Ison-Britannian, Norjan, Puolan, Ranskan, Ruotsin, Saksan, Viron ja Yhdysvaltojen kanssa. Puolustusmateriaalialan kahdenvälistä yhteistyötä kehitetään erityisesti keskeisten kumppanivaltioiden kanssa.

Monikansallisten suorituskykyhankkeiden sekä koulutus- ja harjoitustoiminnan mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti. Ilma- ja merivalvontayhteistyötä syvennetään ja laajennetaan. Puolustusvoimat kehittää osallistumistaan harjoitustoimintaan laadullisesti ja määrällisesti.

Suunnitelmallista osallistumista nopean toiminnan joukkoihin, ml. Euroopan unionin taisteluosastoihin (EUBG) ja Naton nopean toiminnan joukkoja (NRF) täydentävään toimintaan, jatketaan puolustuskyvyn, välittömän valmiuden ja yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi. Osallistumisesta saatuja kokemuksia hyödynnetään jatkosuunnittelussa. Suomi jatkaa tarpeiden ja mahdollisuuksien arviointia liittyen NRF-osallistumisen laajentamiseen myös uusiin joukkokokonaisuuksiin (Initial Follow-on Forces Group, IFFG, ja Very High Readiness Joint Task Force, VJTF). Suomi osallistuu kehysvaltioryhmien mukaiseen yhteistyöhön: Ison-Britannian johtamaan JEF-joukkopooliin, Saksan johtamaan kehysvaltiokonseptin (FNC) toimintaan sekä Ranskan johtamaan interventioaloitteeseen (EI2). Toiminnan painopiste on etenkin Saksan johtamassa kehysvaltioryhmässä siirtymässä ns. niche-suorituskykyjen kehittämisestä kohti suurempia joukkokokonaisuuksia. Osallistuminen huomioidaan Puolustusvoimien suunnittelussa.

Suomen tulee hyödyntää arktista osaamistaan ja toimintaympäristöään esimerkiksi kehittämällä kaikki puolustushaarat kattavaa koulutus- ja tutkimustarjontaa. Pohjoisiin oloihin soveltuvien suorituskykyjen kehittäminen edellyttää Puolustusvoimien aktiivista yhteistoimintaa EU:n, Naton, ja Nordefcon puitteissa sekä kahdenvälisesti. Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskauden läpivientiä tuetaan pilotoimalla talvimerenkulun opetusta sekä osallistumalla muiden hallinnonalojen järjestämiin tilaisuuksiin.

Osallistumista kansainvälisiin tavanomaisiin aseisiin sekä joukkotuhoaseisiin liittyviin asevalvontaprosesseihin ja -järjestelyihin jatketaan ja niiden vaikutukset huomioidaan Puolustusvoimien suunnittelussa. Kansainvälisten asevalvontavelvoitteiden toimeenpano varmistetaan.

3.2 Materiaali ja palvelut

Keskeiset materiaalipolitiikan ohjausasiakirjat, kuten materiaalipoliittinen osastrategia (PLM 2011), päivitetään huomioiden muun muassa EU:n puolustuslottuvuuden kehittyminen ja EU-aloitteiden (kuten puolustusrahasto) mukanaan tuomat uudet mahdollisuudet. Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (PLM 2016) toimeenpanoa jatketaan hyödyntämällä käytössä olevia kansallisia ja kansainvälisiä instrumentteja.

Puolustusvoimien kehittämisohjelmassa toimeenpannaan hankkeet, joilla varmistetaan puolustusjärjestelmän suorituskyvyn tasapainoinen rakentuminen. Maavoimissa kehitetään liikkuvuutta, tulivoimaa ja iskukykyä. Meripuolustusta kehitetään nykyistä nopeampiin ja liikkuvampiin merioperaatioihin. Ilmapuolustuksessa turvataan lentokaluston ja ilmatorjuntajärjestelmien kunnossapito sekä tukikohtien toimintakyky toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Ilmatorjunnan kehittämisen päämääränä on riittävä korkeatorjuntakyky ja tulenkäytön alueellinen kattavuus. Tiedustelun, kyberpuolustuksen ja kaukovaikuttamisen järjestelmiä kehitetään puolustusselonteon painopistelinjausten mukaisesti.

Puolustusvoimien kunnossapitoa kehitetään käyttövarmuusperusteisen kunnossapidon toimintamallin mukaisesti. Perusteet kunnossapidon toimintatasolle johdetaan puolustussuunnitelmasta. Suorituskyvyn rakentamisesta kunnossapidolle aiheutuvia resurssitarpeita pyritään hallitsemaan laatimalla kehittämisohjelmissa tukeutumiskonseptin osana logistiikka- ja kunnossapitosuunnitelmat. Nämä tuotokset mahdollistavat aiempaa tarkemman elinjaksokustannuslaskennan sekä kunnossapidon resurssien ohjaamisen ja suunnittelun siirryttäessä järjestelmän käyttö- ja ylläpitovaiheeseen. Tavoitteena on resurssien parempi hallittavuus.

Toiminnassa pyritään kunnossapidon resurssien ja määritettyjen vaatimusten tasapainoon. Lähtötavoitteena ylläpidetään haluttu valmius käyttö- ja ylläpitovaiheessa, leikkaamatta suorituskyvyn rakentamisen resursseja. Kustannusvaikutuksia pyritään hallitsemaan laatimalla materiaaleille ja järjestelmille luopumissuunnitelmat, joilla ohjataan hylkäysmenettelyä.

Strategisten suorituskykyhankkeiden toimeenpanoa jatketaan. Strategisten hankkeiden toimeenpano turvataan perustamalla määräaikaista tehtäviä merivoimien, ilmavoimien ja Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen tehtäväkokoontaan. Puolustusvoimien tulee strategisten hankkeiden suunnittelussa ottaa huomioon se, että Suomella tulee itsellään olla tarvittava teollinen ja teknologinen osaaminen kriittisten järjestelmien ylläpitämiseksi, jotta niiden käyttö voidaan taata kaikissa olosuhteissa. Tähän liittyen selvitetään vuoden 2019 aikana muun muassa epäsuoran teollisen yhteistyön (HX IP) mahdollisuuksia. Puolustusvoimien tulee tuottaa strategisten hankkeiden infrastruktuurin vaatimukset osana hankeprosessia. Lisäksi hankevaihtoehdoissa on arvioitava ja otettava huomioon ympäristönsuojelun vaatimukset seurannaisvaikutuksineen.

Strategisten hankkeiden suunnittelussa, valmistelussa ja toteuttamisessa on erityistä huomiota kiinnitettävä riittävän laaja-alaiseen riskien hallintaan ja laadunvarmistukseen. Osana valmistelua ja rahoitusmallien tarkastelua vakiinnutetaan toimintatavaksi strategisten hankkeiden ulkoinen auditointi riskiperusteisesti suunnitteluvaiheesta alkaen sekä tehostetaan erityisesti hallinnonalan suurten hankekokonaisuuksien valvontaa.

Kybersuorituskykyjen kehittäminen edellyttää, että Suomen puolustuksen kannalta tärkeät kansalliset kyberteknologiat ja kansallinen osaaminen turvataan tiivistämällä yhteistyötä suomalaisen yrityssectän kanssa (2022). Kybersuorituskykyä tukevana tehtävänä pyritään edistämään AQUA-maa -statuksen saamista Suomelle vuoteen 2022 mennessä.

Puolustusvoimien suorituskykyjen turvaaminen edellyttää hallinnonalan oman palvelu- ja tuotantotoiminnan kriittistä tarkastelua kumppanuusstrategian mukaisesti. Toimintojen kehittämiseksi tarkastellaan aina vaihtoehtoisia toimintamalleja: Puolustusvoimien oman toiminnan edelleen kehittämistä sekä yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajien kanssa. Tavoitteena on kustannustehokas, Puolustusvoimien poikkeusolojen vaatimukset täyttävä toimintamalli. Omat resurssit on kohdennettava ydintoimintoihin ja niiden kehittämiseen tulevaisuuden tarpeiden mukaisesti. Osana jatkuvaa kumppanuusohjelman kehittämistä tavoitteena on yhdenmukaistaa ja vakiinnuttaa kumppanuuden yhteistyömallit, niiden ohjaus ja seuranta. Suunnittelukaudella tarkastellaan seuraavat toiminnot ja niiden järjestäminen:

- vaatehuollon oman toiminnan kehittämisen toimintamallia arvioidaan osana Puolustusvoimien antamaa selvitystä Talousmateriaalialan toimintojen ja organisoinnin kehittämisestä
- maa- ja merivoimien materiaalin kunnossapidon kumppanuussopimus Millog Oy:n kanssa päättyy vuoden 2020 lopussa. Maa- ja merivoimien kunnossapidon nykyisen kumppanuussopimuksen toteutumisesta ja kehittämistarpeista laaditaan arvio ja valmistellaan materiaalin kunnossapidon järjestelyjen jatkotoimenpiteet ml. sopimuksen jatkaminen.

Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti huoltovarmuuskriittisiä alueita tukeva kotimainen teollisuus ja tuotantokyky otetaan huomioon hankintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa sekä kehitettäessä puolustustarvikkeiden vientivalvontaa. Puolustusvoimat turvaa hankintoihin liittyvän sotilaallisen huoltovarmuuden ja tukee kansainvälistä yhteistyötä huoltovarmuuden kehittämiseksi.

Jalkaväkimiinojen poistumisen kautta menetettyä pelotevaikutusta korvataan muilla menetelmillä. Puolustusvoimat selvittää kotimaisen puolustusteollisuuden innovaatioiden ja mahdollisuuksien käytettävyyttä ja jatkaa arviointia koskien kotimaisen puolustusteollisuuden ehdottamaa uudentyyppistä ratkaisua.

Puolustusmateriaalihankinnat suunnitellaan pitkäjänteisesti ja valmistellaan riittävän ajoissa. Valtion talousarvioon esitetään vain hankintavalmiit kokonaisuudet. Suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioidaan koko elinjakson kustannukset ja kokonaisvaikutukset resurssien käyttöön. Puolustusvoimat

selvittää olemassa olevan materiaalin elinkaaren jatkamismahdollisuudet suunnittelukaudella käytöstä poistettavan materiaalin osalta.

Puolustusvoimat tehostaa puolustusmateriaalin hankintaprosessin suunnittelua, toteutusta ja seurantaa tavoitteena kustannustehokkaat ja oikea-aikaiset hankinnat. Puolustusvoimien hankintamäärärahojen siirtyvien erien vähentämiseksi kiinnitetään erityistä huomiota hankintojen oikea-aikaiseen budjetointiin, joka perustuu realistiseen arvioon toimitusajoista ja menojen vuotuisesta ajoittumisesta.

Puolustusmateriaalihankinnat -momentin (27.10.18) määräraha muutettiin vuoden 2017 talousarviossa kolmevuotisesta viisivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Puolustusvoimien tulee seurata siirtomäärärahan enimmäiskäyttöajan muutokseen liittyviä vaikutuksia ja raportoida niistä vuosittain. Valtiovarainministeriö arvioi muutoksen vaikutuksia vaalikausien taitteessa, jonka perusteella päätetään jatkossa sovellettavasta siirtomäärärahauden pituudesta.

3.3 Henkilöstö

Sodan ajan joukkorakenne määrittää Puolustusvoimien henkilöstörakenteen. Lisäksi tähän vaikuttavat Puolustusvoimien rahoituskehys, tehtävät sekä uusien suorituskykyjen ja valtion toimintamallien kehittäminen. Henkilöstövoimavaroja suunniteltaessa keskeinen haaste on yhdistää tiukan resurssipolitiikan ja henkilöstömenojen hallinnan vaatimukset henkilöstön osaamisvaatimuksiin ja valtiontalouden reunaehtoihin. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan Puolustusvoimien ydintehtäviin, kuten toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen sekä uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen edellyttämiin tehtäviin. Toimintamenomäärärahoista maksettavat varsinaiset palkat työnantajakuuluineen muodostavat enintään kolmasosan sotilaslaitoksen maanpuolustuksen menoista.

Sotilaseläkejärjestelmän muutos ja opistoupseeripoistuman edellyttämät toimenpiteet, joilla turvataan ammattisotilasreservin riittävä kokonaismäärä, vaikuttavat henkilöstörakenteeseen. Henkilöstörakennetta sekä reservin koulutusjärjestelmää muutetaan kriisiajan vaatimusten perusteella. Henkilöstöjärjestelmää kehitettäessä otetaan huomioon valmiuden sekä kansainvälisen yhteistoiminnan ja sotilaslaitoksen kriisinhallinnan vaatimukset.

Puolustusvoimien henkilöstömäärän vähimmäistarve Puolustusvoimien nykyisten tehtävien hoitamiseksi on 12 000. Ammattisotilaiden henkilöstöjärjestelmä sopeutetaan sotilaseläkejärjestelmän vuonna 2018 voimaantulleisiin muutoksiin siten, että henkilöstöä siirtyy reserviin johtajareservin tuottamisen kannalta oikea-aikaisesti palvelusajan keston tukieissa reservin tuottamista. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstömäärä säilyy suunnittelukaudella noin 750 suuruisena.

Puolustusvoimat kohdistaa noin 100 htv:ta toimintavalmiuden ylläpitoon, asevelvollisten koulutukseen ja uusien suorituskykyjen kehittämiseen vuoden 2019 talousarvioesityksen mukaisesti. Vuoden 2019 talousarvioesityksen mukaisesta sotilastiedusteluun osoitetusta lisämäärärahasta osa käytetään uusiin toimivaltuuksiin liittyvään henkilöstöresurssointiin. Lisäksi laaditaan Puolustusvoimien henkilöstö- ja tehtävämäärän kasvattamisen tarveselvitys, jossa tulee huomioida toiminnallisten perusteiden ohella henkilöstön jaksamisen tukeminen.

Henkilöstömenojen hallinta edellyttää, että puolustushallinnossa jatketaan palkkaliukuman rajoittamiseksi tarvittavia toimia. Palkkaliukuman kehittymistä seurataan virastoittain vastaaventyypisin kriteerein kuin valtioneuvoston päätöstä valtionhallinnon palkkaliukuman rajoittamisesta on seurattu vuosina 2015-2018.

Varusmieskoulutusta kehitetään kustannustietoisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä. Uusia koulutusjärjestelyjä toimeenpannaan vaihteittain. Asevelvollisten digitaalisia informaatiopalveluja parannetaan.

Asevelvollisten koulutuksen laatu varmistetaan kohdentamalla kouluttajatehtäviin keskimäärin 2,5 kouluttajaa/joukkue. Puolustusvoimat pyrkii edelleen vähentämään varusmiespalveluksen keskeyttäneiden määrää kehittämällä niin kutsuntatarkastuksia kuin palvelusjärjestelyjä. Tavoitteena on, että entistä useampi palveluksensa aloittaneista suorittaa varusmiespalveluksen loppuun. Varusmiespalveluksen hyödynnettävyyttä työelämässä ja opinnoissa kehitetään poikkihallinnollisena yhteistyönä. Nykyaikaisten ja tulevaisuuteen tähtäävien kustannustehokkaiden ja ajanmukaisten opetusmenetelmien käyttöä laajennetaan. Varusmiesten palvelusajat eri tehtävissä sovitetaan vastaamaan tehtävien osaamis- ja valmiusvaatimuksia.

Asevelvollisten sosiaalis-taloudellisten etuuksien kehittämistä jatketaan puolustusministeriön johdolla. Päivärahojen taso suhteessa elinkustannusindeksiin ylläpidetään. Sotilasavustuksen kehittämiseen kokonaisuutena pyritään Kelan "Kehittämissalkku 2015" -asiakirjan pohjalta. Pääesikunta tukee puolustusministeriötä edellä mainittujen asioiden valmistelussa.

Puolustushallinnossa edistetään tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteisön toteutumista virastoittain ylläpidettävillä tasa-arvosuunnitelmilla sekä pitämällä tasa-arvonäkökulma suunnittelun ja toiminnan yhtenä peruslähtökohtana. Puolustusvoimat toteuttaa tasa-arvokyselyn kolmen vuoden välein, seuraavan vuonna 2019, ja päivittää tulosten perusteella paikallisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Puolustusvoimat jatkaa toimia edistääkseen naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin. Kriisinhallintatehtävissä palvelevien naisten määrää pyritään lisäämään.

Kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden henkilöiden tukea kehitetään poikkihallinnollisessa yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaistahojen kanssa Kansallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelman mukaisesti sekä tapaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia soveltaen.

Ulkoministeriön johdolla on valmisteltu kansallinen toimintaohjelma vuosille 2018-2021 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" toimeenpanemiseksi. Puolustushallinto laatii päivityksen perusteella oman toimintaohjelmansa, ja Puolustusvoimat päivittää sisäisen norminsa. Päätöslauselman toimeenpanemiseksi pyritään lisäämään naisten hakeutumista sotilaskoulutukseen sekä lisäämään naisten määrää kriisinhallinnassa. Lisäksi varmistetaan, että kaikilla kriisinhallintatehtäviin lähtevillä, heidän kouluttajillaan ja asiasta vastaavilla puolustushallinnon edustajilla on ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymysten asiantuntemus sekä kyky tehdä yhteistyötä.

3.4 Tilahallinta ja ympäristönsuojelu

Tilahallinnan tärkein tavoite on tukea Puolustusvoimien toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa, erityisesti varmistamalla poikkeusolojen ja erilaisten yhteiskunnan häiriötilanteiden aikaisia suorituskykyjä. Valmiutta koskeva tavoite saavutetaan hankkimalla ja ylläpitämällä riittävät suojatilat ja -alueet, valmistelemalla tarvittava valmiusrakentaminen ja mahdollisesti tarvittavien muiden kiinteistöjen hankinta tai haltuunotto sekä varaamalla osaava henkilöstö tilojen ylläpitoon ja vaurion korjaukseen. Tilahallinnan muita tavoitteita ovat taloudellisuuteen, turvallisuuteen, terveellisuuteen ja vastuullisuuteen liittyvien vaatimuksien täyttäminen. Taloudellisuutta edistetään toimivan kumppanuusrakenteen ja tehokkaan toimintamallin avulla sekä parantamalla tila- ja energiatehokkuutta. Tilahallinnalla varmistetaan asianmukaiset toimitilat henkilöstölle, asevelvollisille ja materiaalille.

Kiinteistöinvestoinnit minimoidaan pl. valmiutta välittömästi parantavat kehittämishankkeet kaikissa valmiustiloissa, räjähdeturvallisuuden parantaminen ja terveysperusteiset- tai muihin viranomaisvaatimukseen liittyvät korjaukset. Strategisten hankkeiden edellyttämät investoinnit sovitetaan yhteen hankkeen muuhun valmisteluun perustetussa toimitila- ja ympäristötyöryhmässä huomioimalla järjestelmien toimitilatarpeet ja ympäristövastuut koko elinkaaren ajalta. Kiinteistöinvestointeja voidaan tehdä myös silloin, kun investoinnin avulla saavutetaan tilahallinnan tai toiminnan tehostumisen kautta vuokravaikutusta vastaavat säästöt lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä.

Puolustushallinnon kiinteistöalan hallintorakennetta kehitetään laadittavissa selvityksissä siten, että toimitila- ja ympäristöorganisaatioissa tehdään mahdollisimman vähän päällekkäistä työtä, että vastuurajapintoja on mahdollisimman vähän ja ne ovat mahdollisimman selkeitä, että kumppanuusrakenne ja kumppaneiden toiminta on sovitettu tarkoin puolustushallinnon tarpeisiin. Hallintorakenne suunnitellaan vastaamaan Puolustusvoimien tukeutumisympäristöä toimintaympäristön vaatimukset huomioiden 2022 mennessä. Ylläpidon hinnoittelumallin läpinäkyvyyttä ja kustannusten erittelykykyä kehitetään vuonna 2019.

Puolustusvoimat toimeenpanee toimitilastrategian, jossa on otettu huomioon PLM:n strateginen suunnitelma sekä valtiokonsernin ja puolustushallinnon linjaukset. Toimitilastrategian toimeenpanoa kehitetään siirtämällä painopistettä valmiuden ja varautumisen vaatimuksien toteuttamiseen, tilatehokkuuden parantamiseen ja tilojen määrän vähentämiseen. Samalla tuetaan käyttäjätoimin Puolustushallinnon rakennuslaitoksen energiatehokkuustoimenpiteiden (PV:n energia- ja ilmasto-ohjelma) toteutusta. Lisäksi pyritään edistämään konseptoinnissa laadittuja standardinomaisia tilaratkaisuja.

Puolustusvoimat kehittää sotilasalueita pitkäjänteisesti, kokonaisvaltaisesti ja kestävästi osana yhteiskuntaa. Puolustusvoimat varmistaa osallistamalla alueiden käytön suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä muulla edunvalvonnalla, että maanpuolustukseen liittyvät alueelliset toimintaedellytykset turvataan valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaisesti. Puolustusvoimat käynnistää priorisoitujen sotilaallisen maanpuolustuksen kohteiden suoja-alueiden kiinteistöhankeita valtiolle.

Puolustusvoimat toteuttaa räjähdevarastointia koskevan kehittämisen (ml. rakentaminen) kustannustehokkaasti puolustusministeriön antamien linjausten mukaisesti vuoden 2022 loppuun mennessä siten, ettei pysyväisluontoisia räjähdevarastointia koskevia poikkeuspäätöksiä tarvita määräajan jälkeen. Puolustusvoimat toteuttaa puolustusministeriön asetuksen vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista puolustushallinnossa (712/2017) siirtymäsäännösten (101 §) mukaiset toimenpiteet: 101 §:n 2 momentin mukaiset toimenpiteet vuoden 2020 ja 101 § 1 momentin mukaiset toimenpiteet vuoden 2023 loppuun mennessä.

Puolustusvoimat jatkaa PHRAKLin kanssa 2018 laaditun toimintamallin ja puitesopimuksen mukaisesti toimintaa kansainvälisten operaatioiden tulikohtarakentamiseen, ylläpitoon ja purkamiseen sekä ympäristöpalveluihin liittyen ja ylläpitää tarvittavan valmiuden PLM:n toimeksiantojen mukaisesti.

Puolustusvoimat jatkaa yhteistoiminnassa Rakennuslaitoksen kanssa priorisoitujen tilojen kehittämissuunnitelman toimeenpanoa.

Puolustusvoimat ja Rakennuslaitos käynnistävät ampuma- ja harjoitusalueiden sekä ampumaratojen kehittämistä koskevat toimenpiteet 2019 erikseen päätettävällä tavalla ja varautuvat siirtämään ampuma- ja harjoitusalueiden ja ampumaratojen yllä- ja kunnossapidon tehtävät Rakennuslaitokselle 2021 alkaen.

Puolustusvoimat huomioi Rakennuslaitoksen palvelutoiminnassa priorisoitujen tilojen kehittämissuunnitelman ja strategisten hankkeiden toimitila- ja ympäristövastuiden elinkaariselvitysten rahoituksen. Lisäksi Puolustusvoimat huomioi asteittain Rakennuslaitoksen muun tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen. Edellä mainittujen kehityshankkeiden ja muun tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitetaso, 1% palvelusopimuksen hinnasta, saavutetaan vuoden 2021 alussa.

Puolustushallinnon rakennuslaitos jatkaa yhdessä Puolustusvoimien kanssa laitoksen henkilöstörakenteen kehittämistä. Rakennuslaitosta kehitetään erityisesti valmiuteen, varautumiseen ja tilaturvallisuuteen keskittyvänä asiantuntija- ja tilaajaorganisaationa. Rakennuslaitoksen oman palvelutoiminnan mitoitus perustuu valmiuden ja turvallisuuden edellyttämiin vaatimuksiin.

Rakennuslaitos järjestää puolustusministeriön, Puolustusvoimien ja kumppanien tilaamat kiinteistö- ja ympäristöpalvelut (ml. rakennuttaminen, kiinteistöjen ylläpito- ja energiapalvelut, ympäristön suojeleminen) kustannustehokkaasti huomioiden säästövelvoitteet.

Ympäristönsuojelussa lähtökohtana on vastuullisuus, riskien hallinta, haittojen ennaltaehkäisy ja minimointi sekä kestävä kehitys. Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon rakennuslaitos jatkavat puolustushallinnon yhteiskuntasitoumuksen toimeenpanoa.

Puolustusvoimat jatkaa kasarmien kunnostusohjelman, ampuma- ja harjoitusalueiden ympäristönsuojelun kehittämisen, ympäristöjärjestelmän sekä energia- ja ilmasto-ohjelman toimeenpanoa. Puolustusvoimat kehittää ampuma- ja harjoitusalueita valtakunnallisena kokonaisuutena laaditun selvityksen perusteiden mukaisesti. Puolustusvoimat kehittää ampuma- ja harjoitusalueiden sekä kansainvälisten harjoitusten ympäristönsuojelua yhdessä muiden Pohjoismaiden ja

Yhdysvaltojen kanssa. Puolustusvoimat toimeenpanee kiinteiden polttoaineasemien kehittämissuunnitelman yhteistoiminnassa kumppaneiden kanssa vuoteen 2020 mennessä.

Ympäristönsuojelun painopisteitä ovat koko järjestelmien elinkaaren huomioivan ympäristövaikutusten arvioinnin ja minimoinnin kehittäminen, ampuma- ja harjoitustoiminnan sekä räjähteiden hävittämistoiminnan ympäristövaikutusten haittojen hallinta ja vähentäminen.

3.5 Tietohallinto

Puolustusministeriön hallinnonalan toimintaympäristö on voimakkaassa murroksessa verkottumisen ja digitalisoitumisen myötä. Tietotoimialan suunnittelukauden keskeiset tehtävät liittyvät digitalisaatioon sekä kyberturvallisuuden ja ICT-palveluiden hallinnan kehittämiseen. Muun muassa valmisteilla olevat tiedonhallintalaki (VM129:00/2018) ja tietopoliittinen selonteko (VM057:00/2018) sekä päivitettävänä oleva kyberstrategia (VN/4858/2018) aiheuttavat muutoksia tietotoimialalla lähivuosina. Yhteistyö muiden turvallisuusviranomaisten kanssa lisääntyy suunnittelukaudella. Yhteistyö tapahtuu vaikuttamalla muiden turvallisuusviranomaisten kanssa valtionhallinnon tietotoimialaan tai kehittämällä turvallisuusviranomaisten yhteisiä palveluita.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmä uusitaan vuoteen 2025 mennessä. Uuden järjestelmän hankintaprosessi toteutetaan vuosina 2018-2020, ja hankinnasta päätetään vuonna 2021. Järjestelmän rakentaminen ja käyttöönotto toteutetaan vuosina 2021-2025. Toiminnanohjausjärjestelmä laajenee kattamaan myös puolustusvoimien ydintoiminnan, ja se vaikuttaa koko puolustusvoimien henkilöstön toimintaan sekä kumppaneihin.

Puolustusyhteistyön toimintaedellytysten turvaamiseksi tavoitteena on, että hallinnonalalla on käytössään tarvittavat viestintäratkaisut salassa pidettävän tiedon vaihtoon kansallisesti, kahdenvälisesti sekä Naton ja EU:n kanssa (2022). Salassa pidettävän tiedonvaihdon kehittämiseksi toimeenpannaan seuraavat tehtävät: 1) laaditaan selvitys salassa pidettävän tiedonvaihdon tarpeista ja ratkaisuvaihtoehdosta sekä suunnitelma ratkaisusta yhteistyössä muun valtionhallinnon kanssa (2019), 2) kehitetään salassa pidettävän tiedonvaihdon olemassa olevia ratkaisuja puolustuselonteon määrittämiin kahdenvälisen ja monikansallisen yhteistyön tarpeisiin (2021).

Puolustusvoimat jatkaa toimialariippumattomien palveluidensa muutosta TUVE-palveluiksi ja kehittää yhteistoimintaa Valtorin kanssa sekä osallistuu päivitetyn TUVE-strategian toimeenpanoon. Tavoitteena on, että Puolustusvoimien ydintehtäviä tukevat ICT-palvelut kyetään tuottamaan suunnittelukaudelle varatulla rahoituksella mahdollisimman kustannustehokkaasti (2022). Edellä mainitun toimeenpanemiseksi Puolustusvoimat selvittää valtion yhteisten perustietotekniikkapalveluiden (ml. infrastruktuuri ja tilat) hyödyntämismahdollisuudet operatiivisten palveluiden järjestämisessä (2019). Lisäksi tavoitteena on, että Puolustusvoimat on luopunut toimialariippumattomien ICT-palveluiden omasta palveluntuotannosta (2020).

Puolustushallinnon ICT-kustannusten hallinta toteutetaan osana muuta toiminnan ja ta-louden suunnittelua siten, että sen avulla voidaan todentaa ICT-investointien sekä ICT-ylläpidon taloudellisuus. Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon

rakennuslaitos pyrkivät alentamaan ICT-palveluiden ylläpitokustannuksia ja suuntaamaan vapautuvia määrärahoja digitalisaation avulla tapahtuvaan toiminnan kehittämiseen (2019). Edellä mainitun toimeenpanemiseksi Puolustusvoimat jatkaa vuonna 2017 aloitettua ja vuoden 2016 tilinpäätöstietoihin perustuvaa ICT-palveluiden kustannusseurantaa (2019). Puolustusvoimat hyödyntää soveltuvien osin ICT-kustannusten seurantamallia toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisen tukena (2019). Puolustusvoimat jatkaa tietojärjestelmiin sisältyvän järjestelmätiedon kehittämisen hallintaa siten, että se mahdollistaa järjestelmien kustannusseurannan ja elinkaarisuunnittelun sekä tehostaa järjestelmänhallinnan tehtävien toteuttamista (2019). Puolustusvoimat ottaa tietojärjestelmäkehittämistä sisältävissä hankkeissa käyttöön hyötyjen mittaamisen mallin hallinnollisten järjestelmien osalta 2019 ja operatiivisten järjestelmien osalta 2021. Puolustusvoimat ottaa käyttöön viranomaisten mobiilin viestintäratkaisun tarkoituksenmukaisessa laajuudessa (2022).

Puolustushallinnon rakennuslaitos tukeutuu tietoliikenteessään ja tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa turvallisuusviranomaisten verkkoon ja palveluihin (2020). Tehtävän toimeenpanemiseksi rakennuslaitos liittää käyttäjät turvallisuusverkkoon (2019), sekä aloittaa tieto- ja viestintäteknisten palveluiden uudelleenjärjestelyt turvallisuusverkon tuotantoympäristöön.

Puolustusministeriön hallinnonala kehittää toimintaa digitalisaatiota hyödyntämällä ja tarkastelemalla digitalisaatiota kokonaisvaltaisesti: miten toimintaympäristö muuttuu ja miten digitalisaatio vaikuttaa puolustusministeriön hallinnonalaan. Puolustusministeriö selvittää, miten hallinnonala näkyy osana avointa yhteiskuntaa ja hallintoa sekä jatkaa puolustusministeriön hallinnonalan digikonseptissa tunnistettujen selvitysten ja tehtävien toimeenpanoa (2019-2020). Digitalisaatioon liittyviä mahdollisuuksia selvitetään yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Puolustushallinnon virastot kuvaavat, miten ne hyödyntävät digitalisaatiota toimialoillaan (2019). Puolustushallinto osallistuu muiden hallinnonalojen digitalisointihankkeisiin ja ottaa käyttöön valtion yhteisiä sekä omia tieto- ja viestintäteknikalla tuettuja palveluita varmistaen, että turvallisuuden kannalta kriittinen tieto suojataan (2019-2023). Hallinnonalan digiperiaatteita hyödynnetään kehittämishankkeissa (2019-2023). Digitalisaatioon liittyen hallinnonalalla kokeillaan uusia tieto- ja viestintäteknologioita ja vahvistetaan niihin liittyvää osaamista (2019-2023). Kokonaisarkkitehtuurimenetelmää hyödynnetään edelleen tietojärjestelmien yhteentoimivuuden varmistamiseksi (2022). Hallinnonalan metatietojen yhteentoimivuutta selvitetään (2019). Puolustusvoimat kehittää sähköisiä asiointipalveluja sekä asevelvollisille että muille Puolustusvoimien kanssa asioiville. (2019-2022)

Rakennuslaitos kehittää toimintaansa Rakennuslaitoksen digitaalinen suorituskyky (RAK-DIGI) -hankkeen osaprojektien kautta. Vuoden 2019 aikana jatketaan vuonna 2018 aloitettua teknisen infrastruktuurin kohentamista, jonka avulla luodaan pohja tuleville digitalisaatioon nojaaville kehityskohteille. Tavoitteena on selvittää digitalisaation mahdollisuuksia, lisätä digitietoisuutta sekä muuttaa laitoksen toimintamalleja digitalisaation avulla vuosina 2020 - 2023.

Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon Rakennuslaitos jatkavat vuonna 2019 valtioneuvoston VAHVA-ratkaisun kanssa yhteentoimivan asianhallintajärjestelmän hankinnan valmistelua. Puolustusministeriön hallinnonalan tavoitteena on yhteentoimiva asianhallintaratkaisu vuoteen 2022 mennessä. Puolustusvoimat ylläpitää Puolustusvoimien toiminnanohjausta tukevan järjestelmän integraatiot

valtion yhteisiin talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmiin ja toimeenpanee tarvittavat järjestelmämuutokset.

4 Yhteiset toiminnot

Hallituksen painopistealueista *Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkamisen* -kokonaisuuteen sisältyy toimintatapojen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä, joilla on vaikutusta puolustushallinnon toimintaan. Reformeista hallinnonalan toimintaan vaikuttavat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, maakuntauudistus ja keskushallinnon uudistus.

Valtion keskushallinnon uudistuksen muutosohjelman ohjausryhmä asetettiin kesäkuussa 2018 (VM086:00/2018). Keskushallinnon uudistus on strategisesti kokoava uudistus, jossa pyritään varmistamaan valtioneuvoston ja valtionhallinnon tuloksellinen toiminta tulevaisuuden digitaalisen hallinnon ohjauksessa ja toteuttamisessa. Hallinnonala osallistuu ja vaikuttaa uudistuksen valmisteluun puolustushallinnolle keskeisillä osa-alueilla, kuten Virasto 2020-luvulla selvitystyö ja Valmius, varautuminen ja turvallisuus -osahanke.

Hallitus päätti julkisen talouden suunnitelmassaan 2019 – 2022, että valtion toiminnan digitalisaatiolle ja tuottavuuden kehittämiseksi asetetaan vuosille 2020 – 2029 kaikkia hallinnonaloja sitova vuosittainen 0,5 % tuottavuustavoite. Puolustusministeriön, sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloja sekä tullin toimintamenoja koskee 0,3 % vuosittainen tuottavuustavoite. Valtion toiminnan digitalisaation ja aidon tuottavuuden kehittymisen tueksi ja varmistamiseksi toteutetaan vuoteen 2021 mennessä kaikki hallinnonalat, niiden tehtävät ja organisaatiot kattavat tuottavuus- ja digitalisaatiopotentialianalyysit. Valtiovarainministeriö on asettanut tuottavuusanalyysien toteuttamista tukevan ohjaus- ja seurantar ryhmän (VM080:00/2018), jossa puolustusministeriö on edustettuna.

Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkamisen -kokonaisuus sisältää julkisten palvelujen digitalisointia, säädösten sujuvoittamista, kokeilukulttuuria sekä johtamista ja toimeenpanoa koskevia kärkihankkeita. Julkisten palvelujen digitalisointiin osallistutaan kehittämällä ulkoisia palveluprosesseja asiakaslähtöisemmäksi. Säädösten sujuvoittamiseen liittyen puolustushallinto yksinkertaistaa sääntelyä ja purkaa normeja seuraavilla alueilla: asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muutoksenhakua koskevien säännösten uudistaminen sekä puolustushallinnon räjähteitä koskevan sääntelyn uudistaminen.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon valtion talousarviolain vaatimukset talous- ja henkilöstöhallinnon järjestämisestä ja vastuista sekä selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön valtionhallinnon yhteisiä prosesseja ja tietojärjestelmiä huomioiden Valtiokonttorin myöntämät poikkeusluvut. Yhteisten tietojärjestelmien käytössä huomioidaan Puolustusvoimien henkilöstön sekä varusmieskoulutuksen läpiviennin erityistarpeet. Toiminnanohjausjärjestelmässä otetaan lisäksi huomioon talous- ja henkilöstöhallinnon poikkeusohjelmien kehittäminen valtiotasoisesti.

Hallinnonalan ohjausjärjestelmän kehittämistä jatketaan valtiokonsernin yhteisiin tavoitteisiin perustuen. Painopisteenä on strateginen ohjaus ja sen toimeenpano, tuloksellisuuden seuranta ja raportoinnin menettelyt kokonaisarkkitehtuuryön ja

Valtiontalouden tarkastusviraston suositusten mukaisesti sekä controller-toiminnon ja riskienarvioinnin vakiinnuttaminen osaksi hallinnonalan johtamisen keinovalikoimaa ja ohjausjärjestelmän toimintaa.

4.1 Organisaatioturvallisuus

Puolustusministeriö ohjaa Puolustusvoimia ja Puolustushallinnon rakennuslaitosta organisaatioturvallisuuden kaikilla osa-alueilla. Määrätyn turvallisuusviranomaisen (DSA) roolissa ministeriön ohjaus koskee kansainvälisten tietoturvasuhteiden toimeenpanoa ja noudattamisen valvontaa hallinnonalalla. Puolustushallinnon turvallisuus-järjestelyjen on pystyttävä vastaamaan kansainvälisiin yhteensopivuusvaatimuksiin, mikä edellyttää rakenteiden ja toimintatapojen kehittämistä yhteensopiviksi ja kansainvälisen turvallisuusregulaation soveltamista. Muuttuneen turvallisuusympäristön johdosta puolustushallinnon turvallisuuden organisoitumisen ja rakenteiden on mahdollistettava aiempaa tehokkaammin uusien turvallisuusuhkien tunnistaminen ja analysointi. Riskienhallintaa on jatkuvasti kehitettävä erityyppisiin puolustushallinnon turvallisuusuhkiin soveltuvaksi ja johdon tulee vastata riskien hallintaan liittyvistä päätöksistä.

Organisaation johdon on sitouduttava kaikilla tasoilla turvallisuuden edistämiseen. Aktiivisella viestinnällä tulee vahvistaa positiivista turvallisuuskulttuuria. Organisaatioissa on huolehdittava turvallisuustoiminnan velvoitteiden toteutumisesta varmistamalla toiminnan mahdollistavat resurssit, henkilöstön osaaminen, riittävyys ja tehtäväkierto erityisesti turvallisuuden avaintehtävien osalta. Puolustusvoimien on kehitettävä hanketurvallisuuden kokonaisuutta ja sen ohjausta erityisesti strategisissa hankkeissa. Turvallisuusselvitysprosessien toiminnallisuutta ja palvelutasoa on kehitettävä ja resursoitava riittävästi, jotta ne pystyvät vastaamaan joustavasti sekä rekrytoinnin että hanketurvallisuuden tarpeisiin. Poikkeamatilanteisiin reagoitua ja raportointia tulee kehittää siten, että kansainvälisten velvoitteiden lisäksi otetaan huomioon puolustusministeriön tilannekuva.

4.2 Viestintä

Puolustushallinnon viestinnän tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja kehittää tapoja, joilla puolustushallinto päämääriensä saavuttamiseksi kohtaa yhteiskunnan. Puolustushallinnon viestinnällä on keskeinen rooli toimintaympäristössä, jossa sotilaallisen voimankäytön ja sillä uhkaamisen kynnyks on madaltunut ja kriisien ja konfliktien ennakoiminen on entistä vaikeampaa. Viestintää toteutetaan tavoitteellisesti ja vuorovaikutteisesti kansalaisyhteiskunnan, julkisen hallinnon, sidosryhmien, hallinnonalan kaikkien toimijoiden ja oman henkilöstön suuntaan. Viestinnässä tulisi pyrkiä ennakoivaan strategiseen viestintään, joka edistää puolustushallintoa koskevan yhteiskunnallisen keskustelun asiaperusteisuutta, joskin tulee samanaikaisesti ymmärtää myös yhteiskunnalliseen keskusteluun oleellisesti kuuluvien arvokysymysten olemassaolo ja merkitys.

Viestintä tukee hallinnonalan julkisuuspolitiikkaa. Informaation ollessa yhä tärkeämpi osa nykyajan konflikteja, on puolustushallinnon viestintäyhteistyön merkitys valtioneuvoston kanslian, muiden ministeriöiden, tiedotusvälineiden ja sidosryhmien kanssa sekä hallintoalan muille antaman tuen merkitys kasvanut.

Kukin hallinnonalan toimija vastaa oman organisaationsa viestinnästä. Viestinnän tavoitteita voidaan käsitellä myös yhteisillä foorumeilla. Puolustusministeriö huolehtii tämän mukaisesti puolustuspolitiikkaan liittyvästä viestinnästä, samoin esimerkiksi lainsäädännöllisestä valmistelutyöstä sekä erilaisten päätösten valmistelusta. Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon rakennuslaitos kertovat omasta toiminnastaan. Pääesikunta koordinoi puolustushaarojen ja joukko-osastojen viestintää.